Arvoa
taiteelle.

Sivistysvaliokunnalle 28.2.2025

Kuvasto ry:n lausunto kulttuuripoliittisesta selonteosta

Kiitämme sivistysvaliokuntaa lausuntopyynnöstä.

Kuvasto kannattaa kulttuuripoliittisen selonteon visiota.

Kiitettävää selonteossa on tekijöiden nostaminen avainasemaan. Selonteossa tunnistetaan ansiokkaasti tarve kehittää visuaalisten alojen taiteilijoiden korvaus- ja palkkiojärjestelmää. Pidämme hyvänä, että selonteossa on selkeä kirjaus siitä, että teosten hyödyntäminen tuo aina korvauksen tekijälleen. Hyvää on myös huomion kiinnittäminen korvausjärjestelmien toimivuuteen ja ansainnan vahvistamiseen tekijänoikeustaloudessa.

Selonteon tavoite vahvistaa kulttuuriperinnön ja -palveluiden digitalisaatiota ovat kannatettavia tavoitteita. Toimenpiteet jättävät kuitenkin avoimeksi, millä tavoin digitaalisen kulttuuriperinnön hyödyntäminen käytännössä mahdollistetaan siten, että teosten käyttö tuo tekijälleen korvauksen.

Suomessa on tehty viime vuosina merkittäviä investointeja taiteen digitalisaation ja saavutettavuuden eteen. Museoiden taidekokoelmiin kuuluu yli 400 000 taideteosta, joista on digitoitu 72 prosenttia. Kansalaiset ovat päässeet tutustumaan museoiden kokoelmiin muun muassa Finna.fi-sivuston kautta.

Tekijänoikeuden alaiset, digitaalisesti saavutettavat taidekokoelmat kasvoivat vuoteen 2023 saakka. Opetus- ja kulttuuriministeriön pääosin rahoittamassa, Kuvaston ja Suomen museoliiton *Taidekokoelmat verkkoon* -sopimuksessa oli tuolloin mukana 45 museota. OKM:n erillisrahoituksen päättymisen jälkeen sopimuksessa jatkoi mukana vain 26 museota vuonna 2024.

Vastuu kokoelmateosten verkkojulkaisemisesta maksettavista tekijänoikeuskorvauksista on vuoden 2025 alusta siirtynyt yksinomaan museoille. Keskeinen ongelma on, että museoilla ei ole varoja maksaa taiteilijoille asianmukaisia korvauksia. Hallituksen säästötoimenpiteiden vuoksi museot ovat myös leikkausten kohteena. Tammikuussa 2025 *Taidekokoelmat verkkoon (2.0)* -sopimuksen allekirjoittaneita museoita on enää 21 ja taiteilijan saama korvaus on kestämättömän vähäinen. Ja museot ovat joutunut poistamaan tuhansia teoksia digitaalisilta alustoiltaan.

Niin selonteossa kuin hallitusohjelmassa painotetaan digitalisaatiota kulttuuriperinnön saatavuuden ja saavutettavuuden ratkaisuna. Rahoitusratkaisu toteutukselle kuitenkin puuttuu.

Taidekokoelmien saavutettavuuden kohdalla kumulatiivisia vaikutuksia voidaan saada pienillä kustannustehokkailla keinoilla. Tekijänoikeuksien jalostusasteen kohottamiseksi, oikeuksien jatkohyödyntämisen edistämiseksi ja toimialarajat ylittävän yhteistyön kehittämiseksi on olemassa keinoja.

Valtion kannattaakin mielestämme investoida hiukan uudenlaisen vuorovaikutuksen puitteiden järjestämiseen. Kuvasto on esittänyt valtion talousarvioon määrärahaa kokoelmataiteen digikorvauksille (*Eräät käyttöoikeuskorvaukset momentti 29.80.41*), jolla turvataan yleisön oikeus kulttuuriperinnön saatavuuteen ja tekijöiden oikeus korvauksiin.

Helsingissä 27. helmikuuta 2025

Tommi Nilsson

Kuvaston toiminnanjohtaja

KUVASTO
Kuvasto visuaalisen alan taiteilijoiden tekijänoikeusjärjestö ry | y-tunnus: 0690995-2
Iso Roobertinkatu 3-5 A 22, 00120 Helsinki, Finland
p. 09-272 4022 | kuvasto@kuvasto.fi | kuvasto.fi